Töviskoronázás. Az oltár mozgószárnyának részlete

Szent Kereszt-oltár Garamszentbenedekről

Alkotó	Bányavárosi műhely
Készítés ideje	1495 előtt
Méretek	magasság: 67 cm
Leltári szám	55.73

Leírás
65 x 45 cm

A garamszentbenedeki Kálvária oltár egyik mozgózárnyának külső képe. Az oltár a garamszentbenedeki bencés kolostortemplom késő-gótikus berendezésének részét képezte. Szekrénye az 1905-ben, az esztergomi prímási palotában keletkezett tűzvészben megégett, szerkezetéből csak a fölső és a két oldalsó keretléc maradt meg elszenesedve. Erősen megsérültek a szekrény szobrai is. Az oltár ép állapotát a Simor-emlékkönyvben, 1886-ban közölt arhív felvételről jól ismerjük. A szekrény hátlapját eredetileg (minden bizonnyal kék alapon) arany csillagok díszítették.
A két mozgatható szárnyat a 19. században szétfűrészelték és táblaképeit új keretbe foglalták. A belső oldal ábrázolásai az oltár titulusához illeszkedően a Keresztvitelt, a Levételt a keresztről, a Sírbatételt és Krisztus feltámadását mutatták, míg a szárnyak külső oldala (és a merevszárnyak) nyolc Passió-jelenetnek adtak helyet. Az oltár szekrényén ma is olvasható 1495-ös dátumot is tartalmazó felirat valószínűleg a mű befejezésének időpontját jelöli; a képek stílusa, kompozicionális elemeinek jelentős része, a schongaueri előképekhez való igazodás, de a hátterek aranymustrájának motívumai is még inkább az 1480-as éveket idézik.

Kiállítva: (egyes darabjai):
2008 Reneszánsz Esztergom (Főszékesegyházi Kincstár); 2001 Paradisum Plantavit (Pannonhalma, Bencés kolostor); 2015 St. Pölten - Meisterwerke aus dem Keresztény Múzeum Esztergom (Dom- und Diözesanmuseum Sankt Pölten)

Proveniencia
A garamszentbenedeki apátságból vásárolta Knauz Nándor a prefektus lakosztályából, 1883-ban. Tőle kerültek a darabok Simor János hercegprímás gyűjteményébe.

Kiállítások
• 2008 Reneszánsz Esztergom (Főszékesegyházi Kincstár); 2001 Paradisum Plantavit (Pannonhalma, Bencés kolostor); 2015 St. Pölten - Meisterwerke aus dem Keresztény Múzeum Esztergom (Dom- und Diözesanmuseum Sankt Pölten)

Bibliográfia

• Wolfgang Huber (szerk.): Meisterwerke aus dem Keresztény Múzeum; kiáll.kat; Sankt Pölten 2015., 129 (Sarkadi Nagy E.).
• Pannonhalma 2001: Paradisum Plantavit. Bencés Monostorok a Középkori Magyarországon. Szerk. Takács Imre. Pannonhalma 2001. Kiállítási Katalógus., 221-223. (Kontsek I.).
• Cséfalvay Pál, szerk.: Keresztény Múzeum, Esztergom. Budapest, 1993. Corvina, 179-180.
• Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum Régi Képtárának katalógusa. Budapest, 1975, Corvina, 17.
• Radocsay D.: A középkori Magyarország faszobrai, Budapest, 1967, 167.
• Boskovits Miklós-Mojzer Miklós-Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára (Budapest, 1964. Akadémiai Kiadó), 137.
• Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Budapest 1955, 105, 311.
• Radocsay Dénes: Az esztergomi kiállítás magyar anyaga. Szabad Művészet IX. 1955. I. 1. sz. 7-13., 12.
• Magyarország műemléki topográfiája I. Esztergom 1. Esztergom műemlékei (összeállította: Genthon István; Budapest 1948), 39-40.
• Csánky Dénes: Szepeshelyi táblaképfestészet a XV-XVI században. In: Az O.M. Szépművészeti Múzeum Évkönyvei VIII. 1937, 13.
• Haiczl Kálmán: A garamszentbenedeki apátság története. Budapest 1913, 122.
• II. bővített kiadás. Esztergom 1891, 9-16 sz.
• Maszlaghy F. Az esztergomi hercegprímási képtárban levő művek jegyzéke.
• Simor János Emlékkönyv. Esztergom - Budapest, 1886, 198.
• Herczegprímási Képtár 1879, 19 sz.
• Ipolyi Arnold: A besztercebányai műemlékek. Budapest 1878, 78.

Kapcsolódó műtárgyak
55.71.1 Krisztus az Olajfák hegyén
55.72 Krisztus ostorozása
55.74 Ecce Homo. Az oltár mozgószárnyának részlete
55.75 Keresztvitel. A szárnyasoltár mozgószárnyának részlete
55.76 Levétel a keresztről. Az oltár mozgószárnyának részlete
55.77 Sírbatétel. Az oltár mozgószárnyának részlete
55.78 Krisztus feltámadása. Az oltár mozgószárnyának részlete
56.851 Oltárszekrény

